

„Az emberiség háborúi során soha nem tartoztak köszönettel ily sokan ilyen keveseknek” – mondta Churchill a Királyi Légierőről. Hasonló elismerést érdemel a Középiskolai Matematikai Lapok. „Soha a matematika történetében nem köszönhettek ilyen sokan, ilyen sokat, ilyen kis folyóiratnak.”

Édesapám kiváló orvos volt, óriási magánpraxissal, és nagyon szerette volna, ha én is követem őt. Gyermekéveimben még úgy tűnt, ezt teszem, de 9 éves koromtól kezdve egyre kevésbé tűrtem a vért, és mind nagyobb lelkesedést és rátermettséget mutattam a matematika iránt. Édesapám, látva lelkesedésem, a régi gimnáziumi tankönyvét adta kezembe, de ezt száraznak találtam, mindig ugyanazt ismételte. Mivel édesapám nem talált számomra megfelelően érdekes és erőt próbáló feladatokat, egy ifjú és tehetséges matematikushoz, báró Splényi Gáborhoz fordult segítségért. Ő néhány könyvet adott, amelyek feladatokat közöltek, és 10 éves koromban megismertetett a Középiskolai Matematikai Lapokkal. Reiman István tanár úrnál érettségiztem, aki később az olimpiai csapat vezetője lett. Sem Splényi Gábor, sem Reiman István soha nem egyszerűen az iskolai feladatokra vagy a Mat. Lapok versenyére buzdítottak, hanem megismertettek az elemi számelmélet, analízis, kombinatorika és talán leginkább a geometria szépségeivel.

Akkoriban csak középiskolások vehettek rész a lap versenyén. Én általános iskolás koromban négy éven keresztül oldottam meg a feladatokat, de nem küldtem be a megoldásokat. A nyerteseket, akik első lettek, mint Csiszár Imre, Makkai Mihály, hősöknek tartottam. Boldog voltam, amikor bekerültem az Apáczai Cs. J. Gimnáziumba, mert attól kezdve beküldhettem a megoldásokat, és részt vehettem a versenyben. Milyen jó szórakozás volt ez; alig vártam a lap megjelenését, az új feladatokat, a pontverseny eredményeket. Azért, hogy jó eredményt érjen el az ember, többet kellett tenni, mint csupán megoldani a feladatokat, a legtöbb erőfeszítést az eredmények általánosítása, élesítése igényelt, és hogy több megoldást is találjon az ember ugyanarra a feladatra. Ezért volt olyan izgalmas látni az eredményeket, hogy vajon a szerkesztők elfogadták-e, eléggé különbözőnek tartották-e a második vagy harmadik megoldást.

Manapság a 10 éves gyerekeknek „computer-műveltségük” van. Az 50-es években Magyarországon még az írógép is ritka volt. Mikor én elkezdtem a megoldásokat, szegény édesanyám gépelte le fáradtan, a napi munkája után. Ez rendszerint éjszaka volt, sokszor édesanyám már alig bírta a szemét nyitva tartani. Emlékszem, egy alkalommal kedvesen javasoltam neki, mikor már bóbiskolni kezdett az írógép felett, hogy álljon fel és tornázzon egy kicsit, hogy felébredjen, és ő megtette. Azután hogy egy alkalommal minden egyenlőtlenség helyett azt írta, hogy egyenlőség, úgy döntöttem, ezentúl magam gépelem le a dolgozataimat.

Később is részt vettem minden lehetséges pontversenyen, beleértve a fizikát is, és nyertem. Noha a matematika nem valami népszerű, mégis kaptam néhány „rajongótól”, lányoktól leveleket, akik fényképüket is mellékeltek, de én túl szégyenlős voltam ahhoz, hogy ezekre válaszoljak.

Első két cikkem is a KöMaL-ban jelent meg a „Sík lefedése egybevágó konvex sokszögekkel” címmel. Az akkori szerkesztő, Bakos Tibor, segített tanácsaival, hogy a cikk megfelelő formában jelenjen meg. Akkor láthattam először, hogy a lap milyen jó kezekben van.

Míg olvasója voltam, természetesnek találtam, hogy minden civilizált országnak van ilyen lapja, talán a gazdag nyugati országoké még jobb is.

Nagy meglepetésemre szolgált, mikor néhány évvel később felfedeztem, hogy ez egyáltalán nincs így. Pár évvel ez előtt jelenlegi hazámban, Cambridge-ben próbáltam valami hasonló újságot létrehozni. Tudnivaló, hogy Cambridge az angliai matematikai élet középpontja. Igen nagy csalódást jelentett, hogy még a legnagyobb angol kiadó, a matematika iránt elkötelezett Cambridge University Press is elzárkózott az elől, hogy középiskolás diákok részére megjelenessen matematikai lapot. Magyarországnak nagyon büszkének kell lennie, hogy egy ilyen újságot támogat, amelynek elsődleges célja, hogy versenyre buzdítsa az egész ország ifjúságát. . .

Bollobás Béla

¹ Bollobás Béla a cambridge-i egyetem matematika professzora. Visszaemlékezéséből részleteket idézünk.